

Kapitán

Autor: Emil Cioran

Poznámka překladatele z francouzštiny Guillaume Durochera:

Emil Cioran byl rumunský filozof, který se předtím, než se stal proslulým estétem nihilismu v pařížských literárních kruzích, odvážil doufat ve fašismus. Titulek je redakční.

Před Corneliem Codreanem bylo Rumunsko osídlenou Saharou. Ti, kdo tam žili, neměli před sebou ani v sobě nic než čekání. Někdo musel přijít.

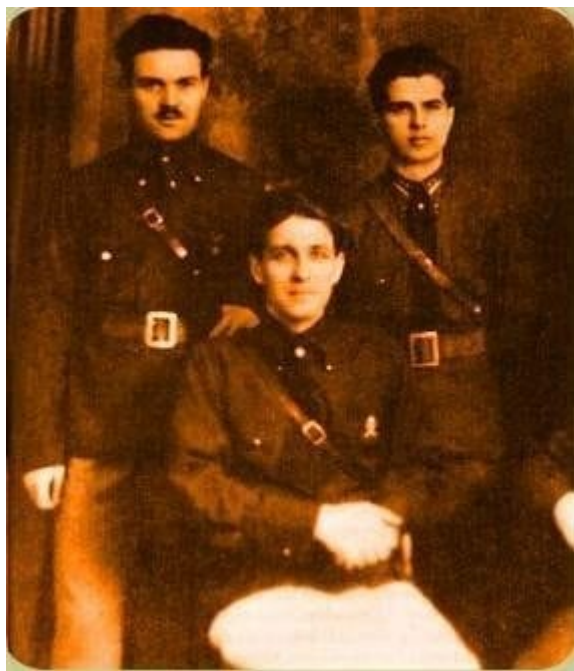
Neschopní čehokoliv, všichni jsme se táhli rumunskou pouští. Namáhavé se nám zdálo i jen opovržení.

O své zemi jsme dokázali přemýšlet jen negativně. V momentě našich nejbáznivějších nadějí jsme ji ospravedlňovali alespoň jako povedený žert. A Rumunsko opravdu nebylo o moc víc než podařený vtíp.

Točili jsme se dokola v prázdnotě a bez minulosti i současnosti vychutnávali lahodnou nezřízenost a nepřítomnost osudovosti.

Ta nebohá země byla jako dlouhá přestávka mezi začátkem bez velikosti a nejasnou možností. Budoucnost v nás naříkala. *V jediném kypěla.* A on naše sladké mlčení existence prolomil a donutil nás *být*. V něm došlo k zosobnění národních ctností. Rumunsko *možnosti* si to namířilo k Rumunsku *moci*.

S Corneliem Codreanem jsem se setkal jen párkrát. Okamžitě mi došlo, že v zemi plné loutek hovořím s pravým mužem. Na jeho vzezření a chování bylo cosi znepokojivého: ze setkání s ním jsem nikdy neodešel, aniž bych nepocítil van nezhojitelného, provázející na rozcestí existenci poznačenou nevyhnutelností. A proč si nepřiznat, že se mne zmocnil podivný strach, jakési zanícení obtížené zlou předtuchou?

Emil Cioran (napravo) s Horia Simou

Svět knih mi přišel k ničemu; kategorie neplatné; prestiž inteligence ošuntělá a úskoky všemožných jemňůstek plané.

Kapitán nebyl stížen nejrozšířenější neřestí takzvaných rumunských intelektuálů: nebyl „inteligentní“. Měl hloubku.

Duchovní pohromy stíhající Rumunsko jsou dílem inteligence, myšlení bez obsahu. Nedůslednost ducha proměňuje problémy v prvky abstraktních her a upírá duchu jeho osudový rys. Inteligence tak utrpení degraduje na klábosení.

Muži jako Kapitán, vážní a vzácní, povstávají přímo z Osudu. Stvořili je někde daleko odsud, budí proto dojem, že se v jejich srdci, v jejich pohledu i myšlenkách zrcadlí celý svět.

Když jsem mu v roce 1934 řekl, jak zajímavé by bylo vypovědět jeho životní příběh, Kapitán opáčil: „Neprožil jsem ho v knihovnách. Čtení nemám rád. Jsem tady – a přemýšlím.“

Z těch myšlenek se zrodil náš *raison d'être*. Dýchá v nich příroda i nebesa.

A když se začaly uskutečňovat, byly otřeseny samy historické základy naší země.

Corneliu Codreanu nebyl problémem pro momentální Rumunsko, Rumunsko současné a moderní. To by bylo příliš málo a neshodovalo by se to ani s rozsahem jeho vize, ani našimi očekáváními. Představoval problém v tom nejzazším slova smyslu, v celistvosti vznikání národa. Nemínil napravit bezprostřední bídu našeho stavu, ale vnést do každodenního dechu Rumunska absolutno. Ne tedy revoluci dějinného okamžiku, ale dějin jako takových. Legie nejenže měla Rumunsko vytvořit, ale také vykoupit jeho minulost, obtíženou odvěkou nepřítomností a svým jedinečným, inspirace plným bláznovstvím zachránit nesmírné množství ztraceného času.

Martyrium legionářů je projevem reakce tváří tvář neblahé minulosti. Náš národ „dělal díru do světa“ snad jen setrvalostí svého neštěstí. Nikdy tomu nebylo jinak. Naše podstata je záporné nekonečno. Proto také není možné vymanit se z kolísání mezi šířavou zahořklostí a optimistickým třeštěním.

Ve slabé chvíli jsem se mu svěřil: „Kapitáne, nevěřím, že by Rumunsko mělo v tomto světě svůj účel. Nic v jeho minulosti takovou naději neospravedlňuje.“

„Máte pravdu,“ řekl. „Přesto se najdou jisté náznaky.“

„Legionářské hnutí,“ dodal jsem.

Poté mi ukázal, jak si představuje vzkříšení dáckých ctností a mně došlo, že ona dlouhá staletí mezi Dáky a legionáři byla přerušením našeho národního bytí a nyní prožíváme druhé zrození Rumunska.

Kapitán Rumunsku vtiskl smysl. Před ním byl Rumun jen a jen Rumunem, tedy lidským polotovarem, mátožným a pokorným. Legionář je však Rumunem s vlastní podstatou, Rumunem nebezpečným, osudným sobě i druhým, nekonečně hroživou lidskou smrtí. Železná garda, les fanatiků... Legionář musí být mužem, jehož hrdost trpí nespavostí.

Byli jsme zvyklí na vlastence z druhé ruky, rosolovité a prázdné. Místo nich se však objevil muž, jenž na zemi a její problémy pohlížel s děsivou tvrdostí. S naprosto odlišnou duchovní intenzitou.

Ten, kdo zemi dal odlišné směřování i strukturu, v sobě sjednocoval živelnou vášeň s duchovním odstupem. Jeho řešení jsou platná v tomto okamžiku i v měřítku věčnosti. Historie – alespoň na tomto světě – nezná vizionáře s praktičtějším duchem, ohromnými schopnostmi a duší světce. Stejně tak nepoznala ani druhé takové hnutí, kde se otázka vykoupení nerozlučně pojí s otázkou rolnickou.

Budování a spasení, politika a mystika, jež učinil svým cílem [*auxquelles il a mis fin*], jsou zde nesnižitelné. Zajímal se stejně živě o uspořádání jídelny jako o otázky hříchu, obchodu nebo víry. Nikdo by na to neměl zapomínat:

Kapitán byl absolutním ztělesněním hospodáře.

Všichni byli přesvědčeni, že mu rozumějí. On je však přesahoval, značně totiž přerostl měřítko Rumunska. Svému hnutí předložil způsob života, jež přesahoval míru rumunské výdrže. Byl příliš veliký. Člověku se někdy nechce věřit, že vyrostl ze střetu své velikosti s naší malostí. Pravdou však je, že v tíživých časech se nezdálo, že objevily postavy, jaké by nedokázaly vybásnit ani autoři té neoptimističtější utopie

Národu otroků představil čest, bezpáteřním dobytčatům hrdost. Svým vlivem působil nejen na své učedníky, ale v jistém slova smyslu také na své nepřátele – z těchto lotrů se totiž stala monstra. Donutil je, aby byli silní a v jejich zlu jim vtiskl charakter. Sotva by se stali parodiemi z pekelných hlubin, kdyby si Kapitánova velkolepost nežádala svůj negativní ekvivalent. Byli bychom ale k těmto rezníkům nespravedliví, kdybychom je označili za břídily. Všichni došli svého naplnění. Jeden krok navíc – a snad by na ně začal žárlit i sám Dábel.

V blízkosti Kapitána nemohl zůstat chladný nikdo. Vzrušením se zachvěla celá země. Země lidí vyjukaných tím zásadním. Utrpení se stává měřítkem hodnoty a smrt posláním. V několika krátkých letech zažilo Rumunsko tragické rozbušení srdce, jehož zběsilost nám může být

útěchou v zármutku nad zbabělostí tisíciletí našich nedějin. Z víry jednoho člověka se zrodil svět, který si v ničem nezádá ani se Shakespearovými antickými tragédiemi. A to se prosím událo na Balkáně!

Kdybych měl na absolutní úrovni volit mezi Kapitánem a Rumunskem, neváhal bych ani na okamžik.

Po jeho smrti jsme všichni pocítili samotu ještě tíživěji, tu však rychle vytlačila a přebila osamocenost naší země.

Žádné pero smočené ve smolném inkoustu nedokáže náležitě popsat naše neštěstí. Přesto ale musíme být zbabělci a hledat útěchu. Žádná smrt, s výjimkou Ježíše, nebyla mezi živými tak přítomná. Mohl by na ni snad někdo zapomenout? „Od nynějška bude stát v čele Rumunska mrtvý,“ řekl mi přítel na březích Seiny.

Tento mrtvý šířil nad naší lidskou mrvou vůni věčnosti a vrátil Rumunsku vyšší nebe.

Vyšlo v Emil Cioran, *Apologie de la barbarie: Berlin-Bucarest 1932-1941* (Paris: L'Herne, 2015), „Le profil intérieur du Capitaine,” s. 261-267. Původně jako projev v rumunském rádiu z 27. listopadu 1940 a přetištěno v *Glasul strămoşesc*, 25. prosince 1940. Český překlad pořízen z anglické verze *Ode to Captain*, která vyšla na stránkách Counter-Currents Publishing 12. října 2016.